

Dilemmaøvelser

Som en del af materialet til dvd'en "Man skal altid reagere!" anbefales det at se mindst en af de tre cases på dvd'en før der i en undervisning arbejdes med disse dilemmaøvelser.

Dilemma-øvelse 1

Case: En specialskole for børn med handicap

Denne øvelse kan med fordel tages i brug i undervisningssituationer eller på arbejdspladser med en gruppe på 10-25 personer. En person (fx en underviser eller kollega) introducerer historien, læser casen op og følger øvelsens trin, som de er beskrevet.

Før I går i gang med øvelsen:

2- 4 personer skal sidde i midten i en inderkreds og resten af gruppen sidder i yderkredsen.

Inderkredsen på 2-4 personer skal diskutere casen ud fra de spørgsmål, der stilles til historien.

Inderkredsens rolle er at drøfte casen som ud fra læreren Pias perspektiv. Yderkredsens rolle er at reflektere over, hvad der er sagt i inderkredsen, og yderkredsen kommer med egne synspunkter uden at diskutere.

Introduktion:

Læses op: Vi er på en specialskole, hvor Sara går. Sara er ni år. Hun er udviklingshæmmet og er en glad og udadvendt pige. Sara går på specialskole i Storbæk Kommune. Sara er glad for at gå på skolen. Hun har to lærer, hun især er glade for, det er klasselæreren Inger og læreren Pia.

En dag oplever Pia, at Sara ikke kommer til time efter et frikvarter. Pia og en kollega skal til at starte undervisningen, men de bliver enige om, at Pia skal gå ud og lede efter Sara. Efter at have gået hele skolen rundt uden at finde Sara, beslutter Pia sig for at gå ned i kælderen for at se, om Sara er dernede.

Pia går ind i kælderen og inde på det store toilet ser hun en situation, der først gør hende forbavset og derefter usikker og rasende. Peter – en ny vikar på skolen – er inde i depotrummet med Sara. Peter sidder på knæ foran Sara, der har underbukser og bukser ned til knæene. Pia reagerer spontant ved højt og vredt at sige til Peter: "Hvad fanden laver du?"

Peter forklarer, at han bare er gået ned i kælderen for at hente noget papir og farvekridt i depotet. Han siger, at da han kommer ned i kælderen, er Sara dernede. Sara skal på toilettet og beder Peter om hjælp.

I (inderkredsen) er nu Pia.

Spørgsmål 1: Hvordan vil I forholde jer til situationen? Hvad vil I gøre i forhold til Sara og i forhold til jeres kollega Peter? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen).

Læses op: Pia går hen til Sara, der ser bange ud. Hun spørger, om Sara skal på toilettet. Men det siger hun nej til. Peter går op igen, og Pia prøver at spørge Sara, hvad der er sket i kælderen, men det vil Sara slet ikke svare på. Da Pia og Sara kommer op fra kælderen, møder de kontaktpersonen Inger. Inger kan se, at Pia ser lidt beklemmt ud og spørger, om der er noget i vejen.

Spørgsmål 2: Hvad vil I nu gøre? Fortæller Pia, hvad hun har oplevet til Inger eller vælger hun ikke at involvere Inger? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: Efter at Pia har snakket/ikke snakket med Inger, begynder Pia at overveje, om hun bør gå videre med sagen? Har hun mon pligt til at fortælle det til skolens leder, Hans. Hun kan mærke, at hun har brug for at vende situationen med nogen, men hvem? Det hele kører rundt i hovedet på Pia, der har brug for lidt tid alene til at tænke. Pia spørger, om Inger ikke kan tage Sara med hen til sin klasse – lige nu har de musik, et fag Sara godt kan lide. Pia sætter sig ind på lærerværelset og tænker episoden igennem.

Spørgsmål 3: Hvad beslutter Pia? Kontakter Pia skolens leder, Hans, eller beslutter Pia, at Hans ikke skal have det at vide? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen).

Læses op: Pia beslutter sig for at gå op til Hans. Hans sidder på sit kontor, Pia stikker hovedet ind af døren og spørger Hans, om han har tid til en samtale nu. Hans siger, at de godt kan tale sammen. I samtalen med Hans, fortæller Pia, hvad hun har oplevet og at hun har mistanke om, at der måske er foregået noget i kælderen, der ikke skulle foregå. Hans fortæller Pia, at det er godt, at hun har fortalt ham om episoden, og at han vil indkalde Peter til en samtale. Hans beder Pia om, ikke at fortælle andre om episoden, indtil han har talt med Peter og har hørt hans version.

Efter at have talt med Hans om episoden, går Pia tilbage til lærerværelset. Da klokken ringer ud til frikvarter, går Pia ud på gangen og ser Sara komme gående. Pia går hen til Sara og skal til at sige noget til hende, da Saras mor kommer hen til dem. Saras mor giver Sara et kys på kinden og spørger hende, hvordan dagen er gået. Sara siger ikke meget, så Saras mor spørger Pia i stedet for.

Spørgsmål 4: Hvordan forholder Pia sig til Saras mor? Hvad fortæller Pia Saras mor? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen).

Læses op: Om eftermiddagen bliver Peter kaldt til samtale hos Hans. Det begynder, at rygtes blandt de øvrige kollegaer og de undrer sig over situationen. Hvorfor skal Peter til samtale hos Hans? Pia befinder sig igen på lærerværelset, på lærerværelset går snakken frem og tilbage mellem kollegaerne.

Spørgsmål 5: Hvordan reagerer Pia? Blander hun sig i samtalen? – og fortæller hun kollegaerne, hvad hun ved? Eller gør hun, som Hans har bedt om – hun lader være med at involvere flere? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen).

Læses op: I de næste par dage sker det ikke noget. Peter har været til samtale, men så vidt Pia er orienteret, er der ikke sket yderligere. Der er heller ikke nogen, der så vidt Pia ved har talt med Sara, der nu også virker helt normal og glad igen. Pia spørger Hans, hvad der skal ske. Og han siger, at han ikke tror, der var noget i sagen, men at han ikke synes, de skal bruge Peter som vikar fremover. Hvordan reagerer Pia på det?

Spørgsmål 6: Hvordan reagerer Pia? Mener Pia, at Hans skal henvende sig til kommunens forvaltning? Skal der rettes henvendelse til politiet? Skal den pædagogiske konsulent involveres? Hvad med Peter – skal mistanken ikke afklares? Og hvad med Sara? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen).

Til slut – afrunding på historien

Læses op: Der går rygter på skolen. De andre medarbejdere kan faktisk godt lide Peter, og forstår ikke den uformelle beslutning om ikke at bruge Peter som vikar. Da historien endelig kommer frem, fortæller andre kolleger, at de også har oplevet at finde Sara nede i kælderen, hvor hun tydeligvis er gået forkert. Nogle af kollegerne har også hjulpet hende på toilettet dernede. Det viser sig efter en samtale med Sara, at Sara går ned i kælderen, fordi kælderen minder hende om hendes mormors kælder. Sara har tilbragt meget tid med at lege i mormorens kælder, da hun var barn. Sara kan godt lide at være i kælderen, fordi der er stille.

Hans indkalder efterfølgende lærerne til et personalemøde. På mødet forklarer Hans situationen, og han får slået fast, at Peter ikke har gjort noget forkert. Peter får en undskyldning, og den samlede personalegruppe beslutter snarest at afholde en fælles faglig dag, hvor de kan diskutere, hvordan lignende situationer undgås.

Afsluttende refleksioner fra Pia'erne og yderkredsen!

Dilemma-øvelse 2

Case: Et botilbud for voksne handicappede

Denne øvelse kan med fordel tages i brug i undervisningssituationer eller på arbejdspladser med en gruppe på 10-25 personer. En person (fx en underviser eller kollega) introducerer historien, læser casen op og følger øvelsens trin, som de er beskrevet.

Før I går i gang med øvelsen:

2- 4 personer skal sidde i midten i en inderkreds og resten af gruppen sidder i yderkredsen.

Inderkredsen på 2-4 personer skal diskutere casen ud fra de spørgsmål, der stilles til historien.

Inderkredsens rolle at drøfte casen som ud fra læreren Pias perspektiv. Yderkredsens rolle er at reflektere over, hvad der er sagt i inderkredsen, og yderkredsen kommer med egne synspunkter uden at diskutere.

Introduktion:

Læses op: Vi er på et botilbud, hvor Sara bor. Sara er 20 år. Hun er udviklingshæmmet og en glad og udadvendt pige. Sara bor på et botilbud i X-kommune. Sara er glad for at bo på botilbuddet. Hun har to pædagoger, hun især er glade for, det er kontaktpersonen Inger og pædagogen Pia.

Pia er på aftenvagt. Efter aftensmaden kommer Sara ikke – som hun ellers plejer at gøre – ind i fællesstuen for at se fjernsyn. Pia går ned til Saras værelse og banker på døren, Sara svarer ikke. Pia åbner døren, men Sara er heller ikke på sit værelse. Pia går en runde på botilbuddet, men hun kan ikke finde Sara. Derfor beslutter Pia sig for at gå ned i kælderen for at se, om Sara er dernede.

Pia går ned i kælderen og inde i depotrummet ser hun en situation, der først gør hende forbavset – og derefter usikker og rasende. Peter – en ny vikar i huset – er inde i depotrummet med Sara. Peter sidder på knæ foran Sara, der har underbukser og bukser ned til knæene. Pia reagerer spontant ved højt og vredt at sige til Peter: Hvad fanden laver du?

Peter forklarer, at han bare er gået ned i kælderen for at hente nogle håndkælder og bleer i depotet. Da han kom ned i kælderen, var Sara der allerede. Hun havde selv taget bukserne af, og skulle på toilettet.

I (inderkredsen) er nu Pia.

Spørgsmål 1: Hvordan vil I forholde jer til situationen? Hvad vil I gøre i forhold til Sara og i forhold til jeres kollega Peter? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: Pia går hen til Sara, der ser bange ud. Hun spørger, om Sara skal på toilettet. Men det siger hun nej til. Peter går op igen, og Pia prøver at spørge Sara, hvad der er sket i kælderen, men det vil Sara slet ikke svare på. Da Pia og Sara kommer op fra kælderen, møder de kontaktpersonen Inger. Inger kan se, at Pia ser lidt beklemmt ud og spørger, om der er noget i vejen.

Spørgsmål 2: Hvad vil I nu gøre? Fortæller Pia, hvad hun har oplevet til Inger eller vælger hun ikke at involvere Inger? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: Efter at Pia har snakket/ikke snakket med Inger, begynder Pia at overveje, om hun bør gå videre med sagen? Har hun mon pligt til at fortælle det til botilbuddets leder, Hans. Hun kan mærke, at hun har brug for at vende situationen med nogen, men hvem? Det hele kører rundt i hovedet på Pia, der har brug for lidt tid alene til at tænke. Pia spørger, om Inger ikke kan tage Sara med ind i fællesstuen og se fjernsyn. Pia sætter sig ind på personalestuen og tænker episoden igennem.

Spørgsmål 3: Hvad beslutter Pia? Kontakter Pia botilbuddets leder, Hans, eller beslutter Pia, at Hans ikke skal have det at vide? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: Pia bliver mere og mere bekymret, og beslutter sig for at kontakte Hans – med det samme. Hun ringer hjem til ham og får fat i ham. Pia beklager, at hun forstyrrer ham, men hun har noget vigtigt, hun må snakke med ham om. Hans spørger til, hvad der er sket, siden Pia ringer. Pia fortæller, hvad hun har oplevet, og at hun har mistanke om, at der måske er foregået noget i kælderens, der ikke skulle foregå. Hans fortæller Pia, at det er fint, hun reagerer, og at han vil komme ind på botilbuddet og tage en samtale med Peter. Hans beder Pia om, ikke at fortælle andre om episoden, indtil han har talt med Peter og har hørt hans version.

Efter at have talt med Hans om episoden, går Pia tilbage til fællesstuen. Efter lidt tid ringer telefonen, og Pia går ind for at tage den. Det er Saras mor, der ringer. Saras mor har netop talt med Sara i 'beboertelefonen', og hun syntes, at Sara havde virket ked af det. Hun spørger derfor Pia, om der er sket noget, og hvordan hun oplever, at Sara har det.

Spørgsmål 4: Hvordan forholder Pia sig til Saras mor? Hvad fortæller Pia Saras mor? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: Pia er tilbage i fællesstuen, hun prøver at undgå Peter. En time efter Pia har talt med Hans, kommer han. Hans sludrer lidt frem og tilbage med personalet og går derefter ud i køkkenet, hvor Peter er. Hans beder Peter om at komme med ind på sit kontor. Det undrer de øvrige kollegaer. Hvorfor er Hans kommet? Og hvad er det, han skal snakke med Peter om? I fællesstuen går snakken frem og tilbage mellem kollegaerne.

Spørgsmål 5: Hvordan reagerer Pia? Blander hun sig i samtalen? – og fortæller hun kollegaerne, hvad hun ved? Eller gør hun, som Hans har bedt om – hun lader være med at involvere flere? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Læses op: I de næste par dage sker det ikke noget. Peter har været til samtale, men så vidt Pia er orienteret, er der ikke sket yderligere. Der er heller ikke nogen, der så vidt Pia ved har talt med Sara, der nu også virker helt normal og glad igen. Pia spørger Hans, hvad der skal ske. Og han siger, at han ikke tror, der var noget i sagen, men at han ikke synes, de skal bruge Peter som vikar fremover. Hvordan reagerer Pia på det?

Spørgsmål 6: Hvordan reagerer Pia? Mener Pia, at Hans skal henvende sig til kommunens forvaltning? Skal der rettes henvendelse til politiet? Skal den pædagogiske konsulent involveres? Hvad med Peter – skal mistanken ikke afklares? Og hvad med Sara? (Først drøfter Pia'erne, dernæst yderkredsen)

Til slut – afrunding på historien

Læses op: Der går rygter på botilbudet. De andre medarbejdere kan faktisk godt lide Peter, og forstår ikke den uformelle beslutning om ikke at bruge Peter som vikar. Da historien endelig kommer frem, fortæller andre kolleger, at de også har oplevet at finde Sara nede i kælderen, hvor hun tydeligvis er gået forkert. Nogle af kollegerne har også hjulpet hende på toilettet dernede. Det viser sig efter en samtale med Sara, at Sara går ned i kælderen, fordi kælderen minder hende om hendes mormors kælder. Sara har tilbragt meget tid med at lege i mormorens kælder, da hun var barn. Sara kan godt lide at være i kælderen, fordi der er stille.

Hans indkalder efterfølgende pædagogerne til et personalemøde. På mødet forklarer Hans situationen, og han får slået fast, at Peter ikke har gjort noget forkert. Peter får en undskyldning, og den samlede personalegruppe beslutter snarest at afholde en fælles faglig dag, hvor de kan diskutere, hvordan lignende situationer undgås.

Afsluttende refleksioner fra Pia'erne og yderkredsen!